u@fyk&Solf Eltf H

ရခိုင်လူမျိုးများသည် ဘီစီ (၆၀၀၀) မတိုင်မီက စ၍ ရခိုင်ပြည်တွင် အခြေချ နေထိုင်လာကြသည်။ ဘီစီ(၃၀၀၀) ကျော်တွင် "မြို့ ပြနိုင်ငံ" ထူထောင်ပြီး ပဒေသရာဇ် စနစ် တိုးတက်ထွန်းကား လာခဲ့သည်။ ရခိုင်နိုင်ငံတော်တွင် ရခိုင် လူမျိုးတို့သည် ဓညဝတီ၊ ဝေသာလီ၊ လေးမြို့ ၊မြောက်ဦ စသောခေတ် လေးပိုင်းခြားကာ နေထိုင်လာ ခဲ့ကြသည်။ မြောက်ဦခေတ် တွင် တိုးတက်မှု အထဋ္ဌအထိပ်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ရခိုင့်နိုင်ငံတော်သည် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ကိုယ့်ကြမ္မာကို ကိုယ်ဖန်တီးသော၊ အမှီ အခို ကင်းသော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်သော နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။

မြောက်ဦခေတ်တွင် ရခိုင်နိုင်ငံတော်၌ ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း အထူး မြင့်မား တိုးတက် လာနေပြီဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်၌ အေဒီ (၁၆၃၈) ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော နရပတိကြီး(ကုသလ) မင်းမှ အေဒီ(၁၇၈၂) တွင် နန်းတက်သော မဟာသမ္မတမင်းအထိ တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ကြသော မြောက်ဦ ခေတ်နှောင်း ဘုရင်များ လက်ထက်တွင် အရည်အချင်းရှိသော ဘုရင်များလက်ထက်၌ တိုင်းပြည်တွင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံခြားရေး စသည်များတွင် တိုးတက်မှု ရှိခဲ့သည်။ အရည်အချင်းနည်းသော ဘုရင်များလက်ထက်တွင် တိုင်းပြည် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုမရှိဘဲ တိုးတက်မှု နှေးကွေးလျှက်ရှိနေသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များသည် ရခိုင်ပြည်၏ ပြည်တွင်းရေး သက်သက် သာဖြစ်သည်။

မဟာသမ္မတမင်း(၁၇၈၂-၁၇၈၄)

ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆) အေဒီ (၁၇၈၂) ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သော မဟာသမ္မတမင်း နန်းမတက်မီကပင် ရခိုင်ပြည်၏ နန်းတွင်းရေး မှာ မငြိမ်သက်မှုများရှိနေပြီး အမျိုးသားစည်းလုံး ညီညွတ်ရေး မှာလဲ ပြိုကွဲလျှက် ရှိနေသည်။ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မရှိလျှင် နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ဆုံးရှုံးနိုင်သည်ဖြစ်၍ မဟာသမ္မတမင်းသည် တိုင်းပြည် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သည်။ အိမ်ရှေ့ မင်းညီတော် ချစ်လှရွှေ ကို ဦးဆောင်စေပြီး နိုင်ငံ အနှံ့ အပြားသို့ စေလွှတ်ပြီး ပြန်လည်စည်းလုံးတော် မူစေသည်။ ကိုယ်တော်တိုင် ရခိုင် နိုင်ငံတော်၏ မြို့ တော်မြောက်ဦ ကိုလည်း နံ့ကျုံး ၊ရေကျုံး၊ ကျုံးခြောက်၊ ကျုံးပင်လယ်၊ တံခါးကြီး၊ တံခါးငယ်၊ တံခါးကောက်၊ တံခါးကွေ့ ၊မလွှယ်ပေါက်၊ ပြအိုး၊ ပစွင်၊ ရင်တား တို့ကို ခိုင်ခန့်စွာ ဆောက်လုပ် ပြုပြင်သည်။ မဟာသမ္မတမင်းသည် ရှေးရခိုင်မင်းများကဲ့သို့ အာဏာကို တဦးတယောက်တည်း မကျင့်သုံးဘဲ အုပ်ချုပ်ရေး ၊တရားစီရင်ရေး ၊ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကို မှူးမတ်ပညာရှိများနှင့် တိုင်ပင်ကျင့် သုံးတော်မူ၍ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲစေသည်။ ညီလာခံတွင် ပါလီမာန် ဒီမိုကရေစီအသွင် ဆောင်သော ညီလာခံ သဘင်ကိုကျင်းပပြီး မင်း၊ မှူးမတ် အချင်းချင်း တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းလျှက် တိုင်းပြည်ရေးရာ များကို ဆုံးဖြတ်ကြလေသည်။ ရခိုင်နိုင်ငံတော်တွင် မဟာသမ္မတမင်းလက်ထက်၌ အာရှတိုက်၏ ဒီမိုကရေစီ ရောင်ခြည်မှာ ယှက်သန်းစပြု နေပြီဟု ဆိုနိုင်သည်။

ngalone.wordpress.com

သံဒေ ဖောက်ပြန် ရခိုင် ကျွန်

ဦးသံဒေသည် မင်းပြားနယ် ဇေစင်းရိုင်းချောင်း ကျွန်းသားတစ်ယောက်ဖြစ်သည်။ ၄င်းသည် မဟာသမ္မတမင်း မတိုင်မီ မေတ္တာရာဇ်မင်း(၁၇၃၂-၁၇၄၂) လက်ထက်တွင် ဓါးပိုင်ကြီးအဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ ၄င်းသည် မိမိဌာနေ ဇေစင်ရိုင်းချောင်းကျွန်းကို အခြေပြုလျှက် မေတ္တာရာဇ်မင်းကို ပုန်ကန်ခြားနားခဲ့သည်။ မဟာသမ္မတမင်း နန်းတက်သောအခါတွင်လည်း ပုန်ကန်ခြားနားပြန်သည်။ မကြာသောအချိန်တွင် မဟာသမ္မတမင်းထံ သစ္စာခံလေသောကြောင့် သံဒေအား ကုလားတန်မြစ်ဝှမ်းစားအရာကိုပေးပြီး သူကောင်းပြုခဲ့လေသည်။ သံဒေသည် ကုလားတန်မြစ်ဝှမ်းမှ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်ဘဏ္ဍာတို့ကို သိမ်းယူပြီး မကြာမီပင် မဟာသမ္မတမင်းအား ဆက်လက်ပုန်ကန် ပြန်သည်။ သံဒေသည် မဟာသမ္မတမင်း မတိုင်မီတွင်လည်းကောင်း မဟာသမ္မတမင်း လက်ထက်တွင်လည်းကောင်း အကြိမ်ကြိမ် ပုန်ကန် ခြားနားခဲ့သော်လည်း မဟာသမ္မတမင်းသည် ထိုကဲ့သို့ ရာဇဝင်လူဆိုးအား သူကောင်းပြုခဲ့ခြင်းမှာ မဟာသမ္မတမင်း လက်ထက် အုပ်ချုပ်ရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိုသော်၄င်း။ မဟာသမ္မတမင်း၏ စိတ်ရင်းစေတနာကို သော်၄င်း မှန်းဆသိသာနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထို့ကဲ့သို့ သစ္စာဖောက် တစ်ယောက်အား ဆက်လက်သူကောင်းပြုခဲ့ခြင်းသည် ဘုရင်နှင့် မှူးမတ်ပညာရှိတို့ ၏ ပျော့ကွက် ၊ဟာကွက်တစ်ခုပင် ဖြစ်လေသည်။

သံဒေတို့အုပ်စုသည် မဟာသမ္မတမင်း ကိုခြားနားပုန်ကန်နေသော်လည်း ထိရောက်မှု မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် သံဒေ၊မောင်ထွန်းစံ တို့ သည် ဗမာပြည် နယ်ချဲ့ ပဒေသရာဇ် မောင်ဝိုင်းထံ သွားရောက်ပြီး ရခိုင်ပြည်ကို စစ်ချီသိမ်းပိုက်၍ ရခိုင်ဘုရင်တပါးတင်ပေးရန် ပင့်ခေါ်လျှောက်ထားကြလေသည်။ မဟာသမ္မတမင်း လက်ထက်တွင်မိသားစုပြုသနာကို မိသားစုနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန်အတွက် နန်းတော်ညီလာခံ၌ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးအပြည့် ပေးထားပြီးဖြစ်သော်လည်း သံဒေတို့လူစုသည် နယ်ချဲ့ လူမျိုးခြားတို့နှင့် ပူးပေါင်းကာ ရခိုင်နိုင်ငံနှင့် ရခိုင်လူမျိုးတို့အား ကျွန်လူဘောင်ဘဝသို့ ပို့ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် ထိုအချိန်က အင်္ဂလိပ်၊ပြင်သစ် ၊စပိန်စသော နယ်ချဲ့ များကို အားကျကာ ရခိုင်ပြည်ကို နယ်ချဲ့လိုသဖြင့် အမျိုးသားသစ္စာဖောက်သံဒေ တိုအား ဆုလာဘ်များစွာ ပေးပြီးကြို ဆိုလေသည်။ ရခိုင်ပြည်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူရန် အစီအစဉ်များကိုလည်း စီစဉ်လေသည်။

ရခိုင်ဘုရင် မေတ္တာရာဇ်မင်း(၁၇၃၇-၁၇၄၂) လက်ထက်တွင် အင်းဝ မှ ဦးစံဦး၊ ဦးရွှေကျော် ၊ ဦးပုညို တို့ ဦးဆောင်သော ဗမာလူမျိုး တစ်ထောင်တို့ ရခိုင်နိုင်ငံ သို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံလာကြသည် ဦးစံဦးတို့ က အင်းဝကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လျှင် အလွယ်တကူ ရနိုင်ကြောင်း ရခိုင်ဘုရင်ကို တင်လျှောက်ကြသည်။ ရခိုင်ဘုရင်မှာ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လိုသော်လည်း ရခိုင်ပညာရှိအမတ်ကြီးများက အကျိုးအကြောင်း ဆီလျော်စွာ လျှောက်ထားကြပြီး သူတပါးတိုင်းပြည်ရေးကို ဝင်မစွပ်ဖက်သင့်ကြောင့် လျှောက်ထားသောကြောင့် အင်းဝသို့တိုက်မည့် အစီအစဉ်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ကြသည်။ ခိုလှုံ လာကြသော ဦးစံဦးတို့ ဦးဆောင်သော လူတထောင်ကို ကောင်းမွန်စွာနေရာချထားပေးလေသည်။ ဦးစံဦး ၊ ဦးရွှေကျော်

ngalone.wordpress.com

၊ဦးပုညို တို့ ကိုလည်း နယ်စားရှာစား အဖြစ်ပေးထားလေသည်။ ရခိုင်ပညာရှိများ ဗမာများ အပေါ် သဘောထားမှန်ကန်ကြောင်း ပြသသော သာဓက တစ်ခုပင်ဖြစ်သည် ။

ရခိုင်ဘုရင်နရအဘယရာဇာ (၁၇၄၂-၁၇၆၁)လက်ထက်တွင်အင်းဝမှ မင်းကြီးနန္ဒကျော်ထင် နှင့် ၄င်း၏ညီ အပါအဝင် အမတ်သုံးယောက်နှင့် နောက်ပါလူ ၂၀၀ ရခိုင်ပြည်သို့ ခိုလှုံလာကြသည်။ ရခိုင်ဘုရင်မှ ကောင်းမွန်စွာ စောင့်ရှောက်ထားလေသည်။ဗမာ ပြည်တွင်းရေးတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် မကြံရွယ်ခဲ့ပေ သည်အထောက်အထားများသည် ရခိုင်သမိုင်းတွင်ရှိသကဲ့သို ့ ဗမာ သမိုင်းတွင်လည်း ရှိမည်ဖြစ်သည်။ မင်းကြီးနန္ဒာကျော်ထင်၏သမီး မိပန်းရုံသည် ရခိုင်နန်းတွင်းတွင် စာဆိုပညာရှိ အမတ်တစ်ယောက်အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည် ။

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည်ကား ရခိုင်ဘုရင် ရခိုင်ပညာရှိများ သဘောထားသကဲ့သို့ မဟုတ်မူ၍ ရခိုင်အမျိုးသားသစ္စာဖောက် သံဒေတို့အားအသုံးချကာ ရခိုင်ပြည်နှင့် ရခိုင်ပြည်သားများကို ကျွန်သဘောက် မီးလောင်တိုက်သို့ ပို့ဆောင်ရန် အစီအစဉ် များကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရေးဆွဲ စီမံ စိုင်းပြင်းလျှက်ရှိနေခဲ့သည်။

ဗမာပဒေသရာဇ် ဘုရင်မောင်ဝိုင်း၏ ရခိုင်ပြည်ကို နယ်ချဲ့ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ရန်အတွက် သွေးတိုးစမ်းခြင်းများ

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် သူ့ ခမည်းတော် နောင်တော်များလက်ထက်ကပင် ကျူးကျော် နယ်ချဲ့မှု မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သော ရခိုင်နိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်နယ်ချဲ့ရန် မဝံ့မရဲ ဖြစ်နေသည်။ ရခိုင်ပြည်သည်လည်း ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်းကြီး ကာဆီးထားသဖြင့်လည်းကောင်း၊ မြောက်ဉခေတ်တွင် တိုက်ခိုက်ရေး စွမ်းအားကောင်းသည်ကိုလည်းကောင်း သိရှိထားသဖြင့်၄င်း အခြေအနေမှန်ကို လေ့လာရန် လိုအပ်နေသောကြောင့် အမျိုးသားသစ္စာဖောက်သံဒေ ၊မောင်ထွန်းစံ ဆိုသူတို့ ၏ ရခိုင်ပြည်ကို သိမ်းပိုက်ပြီး ရခိုင်ဘုရင်တပါး တင်ပေးရန် လျှောက်ထားသည်ကို ချက်ချင်း ကတိမပေးသေးပေ။ရခိုင်ပြည်သို့ သူလျှိုများ စေလွှတ်ပြီး အခြေအနေအရပ်ရပ် ကိုလေ့လာ စုံစမ်းစေလေသည်။

ဗမာဘုရင်မောင်းဝိုင်းသည် ရခိုင်ပြည်သို့ နယ်ချဲ့ မကျူးကျော်မီကြိုတင် စီမံချက်မှာ မှော် အတတ်ပညာ၊ စုန်းကဝေ အတတ်ပညာ၊ အင်းအိုင်မန္တာန်အတတ်ပညာ၊ ယတြာပညာ၊ နံ နိမ်ပညာ စသော အတတ်ပညာ တတ်သည့် သူများနှင့် အောက်လမ်းဆရာများကို ရခိုင်ပြည်သို့ စေလွှတ်လိုက်လေသည်။ ၄င်းအတတ်ပညာတတ်သူများသည် မဟာမုနိကုန်းတော်သို့ တက်ရောက်ပြီး မဟာမုနိ ရုပ်ရှင်တော် ၏ တန်ခိုးတော် ယုတ်ညံ့သွားအောင်ပြုလုပ်ကြလေသည်။ မဟာမုနိ ကုန်းတော်ပေါ်တွင် ၄င်း၊ အခြားသင့်လျော်သော နေရာများတွင် ၄င်း၊ ကျားရုပ်မယ်ကုဝန်ရုပ်၊ ငရုံ ရုပ် ၊ဦးမင်းကျော် ရုပ်စသည်တို့ ကိုထားပြီး အမွှေးနံ့ သာ ဆီမီး စသည်တို့ ကိုထွန်းလျှက် ဆုတောင်းနံနိမ်ကြသည်။ ထို့အပြင် သူလျှို များသည် ရခိုင်ပြည်သူများအကြားသို့ ဝင်ရောက်ပြီး ရခိုင်ဘုရင်ကို ရခိုင်ပြည်သူများ အထင်အမြင်မှားအောင် မှုးမတ်အချင်းချင်း အထင်အမြင်မှားအောင် အယုံသွင်းသွေးခွဲကြသည်။ တီးတိုး ကောလဟာလသတင်းများ လွှင့်ထုတ်ကြသည်။ ထိုသို့ အချိန်ယူလုပ်ဆောင်ကြပြီးနောက် ဗမာပြည်သို့

ngalone.wordpress.com

ပြန်သွားကြသည်။ ၄င်းသူလျှိုများ သည် ဘုရင်မောင်ဝိုင်း အား ရခိုင်ပြည်ကို တိုက်ခိုက် ပါက အလွယ်တကူ ရနိုင်ကြောင်းတင်လျှောက်ကြသည်။

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် ရခိုင်ပြည်သူတို့ ၏ ဂိုဏ်းဂဏစိတ် ဒေါသစိတ်ပြင်းထန်ပြီး တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦး အယုံအကြည် ကင်းမဲ့ကာ စည်းလုံးမှု ကင်းမဲ့နေသည်ကို သိရှိရ၍ မြောက်ဥခေတ်နှောင်း ရခိုင်သမိုင်း၏ အားနည်းချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး ရခိုင်ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး သစ္စာဖောက်သံဒေ၊ မောင်ထွန်းစံ တို့ကိုခေါ်ယူတွေ့ဆုံပြီး ရခိုင်ပြည်ကို ချီတက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြလေတော့သည်။

ရခိုင်ပြည်ကိုကျူးကျော်နယ်ချဲ့မှု စတင်ခြင်း

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် သားတော်အိမ်ရှေ့ မင်းသားမောင်ပေါ်အား ဗိုလ်မှူးချုပ်ခန့်ပြီး ရခိုင်ပြည်ကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ရန် တာဝန်ပေးလေသည်။ အိမ်ရှေ့ မင်းမောင်ပေါ်သည် စစ်သည်များကို စုဆောင်ပြီး ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆) ခု ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၇၈၄) တန်ဆောင်းမုန်းလတွင် စစ်ကြောင်းကြီးလေးကြောင်း ဖွဲ့ကာ ချီတက်စေလေသည်။ ၄င်းတို့ ချီတက်ရာ စစ်ကြောင်းများမှာ မင်းဘူးအထက် မိုးကောင်းတောင်ကိုဖြတ်၍တစ်ကြောင်း၊ အောင်လံ သရက် ကြံခင်းမှ အမ်းတောင်ကြားလမ်းကိုဖြတ်၍ တစ်ကြောင်း၊ ပြည် ပန်းတောင်းမှ တောင်ကုတ်တောင်ကြားကိုဖြတ်၍ တစ်ကြောင်း၊ ပုသိမ်မော်တင်စွန်း နဂါးနစ်အငူကို ဖြတ်ကျော်ပြီး ပင်လယ်ပြင်မှ၄င်း ၊ စစ်ကြောင်းကြီးလေးကြောင်းဖြင့် ရခိုင်ပြည်ကို စစ်မကြေငြာပဲ ကျူးကျော်နယ်ချဲ့ တိုက်ခိုက်လေတော့သည်။ ဗမာဘုရင်တပ်တွင် စစ်သည် ကြည်း၊ ရေအင်းအား တသိန်းကျော်ရှိသည်။ အရံတပ်အင်အားလည်း အရံသင့်ရှိနေသည်။

ရခိုင်ဘုရင်တပ်မတော်မှ ကျူးကျော်စစ်ကို ခုခံတွန်းလှန်ခြင်း

ရခိုင်ဘုရင် မဟာသမ္မတမင်း၏ တပ်များသည်လည်း ရေကြောင်း၊ ကြည်းကြောင်းများဖြင့် ကျူးကျော်လာသော ဗမာနယ်ချဲ့ တပ်များ ကို အပြင်းအထန်ခုခံတွန်းလှန်ကြသည်သည်။ တဖက်နှင့် တဖက် အကြိုက်အနယ်တိုက်ခိုက်ကြရသဖြင့် နှစ်ဖက်တပ်များထိခိုက် သေကြေဒဏ်ရာရကြသည်။ ရခိုင်ဘုရင် မဟာသမ္မတမင်း၏ စစ်အင်အားသည် ရခိုင်ပြည်တောင်ပိုင်းတွင် အင်အားကောင်းသဖြင့် ဗမာနယ်ချဲ့တပ်များ အထိနာကြသည်။ ၄င်းတို့ထင်ထားသည့် အတိုင်း ရခိုင်နိုင်ငံကို လွယ်လင့်တကူ မသိမ်းပိုက်နိုင်ကြပေ။ စွမ်းရည်သတ္တိနှင့်ပြည့်စသော ရခိုင်အာဇာနည်သူရဲကောင်းတို့၏ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်မြောက်သော ခုခံတိုက်ခိုက်မှုကို ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ နှစ်ဖက်စလုံး အမြောက် လက်နက်ကြီးများကို အသုံးပြုကြသည်။

ရခိုင်ဘုရင်တပ်မတော်မှ လက်ပစ်ဗုံးကို ပါသုံးစွဲသောကြောင့် ဗမာတပ်များအထိနာကြသည်။ ဗမာတို့ဘက်မှ အကျအဆုံးများသော်လည်း အရံပါလာသောတပ်များဖြင့် အစားထိုးနိုင်ကြသည်။ ရခိုင်တပ်တွင်မူကား စည်းရုံးရေးပျက်ပြားကာ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့နေကြ သောကြောင့်

ngalone.wordpress.com

မဟာသမ္မုတမင်းကိုထောက်ခံနေကြသော ရဲမတ်စစ်သည်များလောက်သာ တိုက်ခိုက်နေရ၍ အင်အားထပ်မဖြည့်နိုင်သဖြင့် အရေးနိမ့်ရလေသည်။ ဗမာတို့ လက်အောက်သို့ ရခိုင်ပြည် တောင်ပိုင်း ကျဆုံးရလေသည်။

ရခိုင်ဘုရင်မဟာသမ္မုတမင်းစစ်ကြေငြာခြင်း

ရခိုင်ပြည်တောင်ပိုင်း သံတွဲ၊ ရမ်းဗြဲ ၊အမ်း၊ကျဆုံးပြီးနောက် မောင်ပေါ်သည် အမျိုးသားသစ္စာဖောက် ဦးသံဒေနှင့် မောင်ထွန်းစံတို့ ကိုခေါ်ယူပြီး လောင်းကြက်မြို့ ဟောင်းတွင် တပ်အခိုင်အမာချကာ မြောက်ဦမြို့ ကိုခြိမ်းခြောက်လာလေတော့သည်။ ဗမာ ရေတပ်သည်လည်း လေးမြို့မြစ် ပိုးခြေကျွန်းတွင် အခြေစိုက်ထားလေသည်။ထိုသို့ မြောက်ဦမြို့တော်ကို ဗမာတပ်မှဝိုင်းဝန်းထားစဉ် ရခိုင်ဘုရင်၏ မှူးမတ်အချို့က ဗမာဘုရင်အား လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ၊ သမီးကညာဆက်သပြီး မဟာမိတ်ဖွဲ့ ပါဟု မဟာသမ္မုတမင်းကို လျှောက်ထားတင်ပြလာကြသည်။ မဟာသမ္မုတမင်းက ပြန်လည်ပြောကြားသည်မှာရှေး ဘိုးလောင်းတော်၊ ဘေးလောင်းတော် တို့လက်ထက်တွင် ရခိုင်ပြည်သို့ စစ်ချီလာသော ရန်သူများကို လက်ဆောင်ပဏ္ဏာသမီးကညာပေးပြီး စစ်ပြေငြိမ်းရသည်ဟူ၍ မရှိ။ ငါ့လက်ထက်ကျမှသာ သမီးကညာဆက်သရချေသော် နောင်အစဉ်အလာ ရာဇဝင်ရိုင်းမည်ဟု မိန့်တော်မူပြီး စစ်ကြေငြာ၍ စစ်ပြိုင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်လေသည်။

သူ့ကျွန်မခံ ဇာတိသွေးဇာတိမာန်ဖြင့် ဗမာတပ်များကို တိုက်ထုတ်တော်လှန်ပြီး နိုင်ငံနှင့် လူမျိုးအတွက် မဟာသမ္မုတမင်း၏ဆောင်ရွက်ချက်သည်ကား ရခိုင်သမိုင်းအဆက်ဆက်တွင် မော်ကွန်းတံခွန် ထွန်းလျှံနေမည်သာတည်း။ မျိုးခြားနယ်ချဲ့လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ရန် ဇာတိသွေး ဇာတိမာန်ဖြင့် မဟာသမ္မုတမင်းဆောင်ရွက်ချက်များကို ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်းဆရာတော် ဦးစန္ဒမာလာ လင်္ကာရ၏ ရခိုင်ရဇဝင်သစ်ကျမ်းတွင် ဤသို့ ဖော်ပြထားသည်။

"ရခိုင်ဘုဂင် မဟာသမ္မုတမင်းသည် ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆)ပြာသိုလ ခရစ်သက္ကရာဇ်(၁၇၈၄) ဒီဇင်ဘာတွင်လောင်းကြတ်မြို့ဟောင်း၌ လာရောက်တပ်စွဲလျှက်ရှိသော ဗမာရန်သူတပ်များအား တိုက်ခိုက်နှိမ်နင်းရန် ညီတော် အိမ်ရှေ့မင်း ချစ်လှရွှေအား ဗိုလ်ချုပ်ခန့် ပြီးလက်ဝဲမြန်ထွန်းဖောင် လက်ျာမြန်မောင်ထွေး၊ လက်ဝဲဝင်းမှူး ထွန်းဝေ၊ လက်ျာဝင်းမှူးညိုရောင်၊ အိမ်ရှေ့ဝင်းမှူးရောက်ပြေး၊ အနောက်ဝင်းမှူး ရောက်မစည်း၊ အစရှိသော မှူးတော်မတ်တော်များကို ပြောင်းလက်နက်တင် လှေပေါင်း (၈၀)ဖြင့်ရေကြောင်းမှ ချီစေပြီး ကိုယ်တော်တိုင်လည်း ကိုယ်ရံကြီး ထွန်းခိုင်၊ ဆင်ကဲကြီးထွင်းပေါ် ၊ရမ်းဗြဲစား ခြေဝန်း တောင်ဘက်စား ဥက္ကါးရွှေ သေနာပတိ ရေဖွန္တုတ် ၊ကုန်းဖွန္တုတ်အပေါင်းတို့ ခြံရံလျှက် မြောက်စည်တိုက်စည်တို့ ကို ထိန့် ရစ်အောင်တီးခတ်စေပြီး ကြည်းကြောင်းမှ ချီတော်မူသည် ဟူ၍၄င်း...

တဖန် တန်းလွဲမြို့ပိုင်တောင်မင်းကျော်ထွေးသည် (၁၁၄၆)ခု နတ်တော်လတွင် နောင်တော်စောပိုင် ကြီးစံပေါ်ရွှေ၊ ရမ်းဗြဲစားပေါ်လုံး၊ လမုစားလခိုင်၊ ရမ်းဗြဲငယ်စားထွန်းအောင်၊ ရမ်းဗြဲကျွန်း အရှေ့ဘက်စရပ်လေးရွာသူကြီးတို့ နှင့်အတူ တန်းလွဲမြို့တောင် ဘက် ရွှေတုံးပြင်ရှိ ရန်သူဗမာတပ်များကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ရခိုင်သူရဲကောင်း(၃၀၀၀)ကျော် ပါရှိခဲ့သည် ဟူ၍ ..."

ngalone.wordpress.com

၄င်းမဟာသမ္မတမင်း၏တပ်အင်အားကို ဖောက်ပြထားသည်။ လောင်းကြက်မြို့ပောင်းတိုက်ပွဲတွင် မဟာသမ္မတမင်း၏ တပ်နှင့် ဗမာတပ်များ အကြိုက်အနယ်တိုက်ခိုက်ကြသည်။ အင်အားချင်းမမျှ၍ မဟာသမ္မတမင်း၏တပ်များ အရေးနိမ့် ဆုတ်ခွာခဲ့သော်လည်း မြောက်ဦးမြို့တော်မှ တဖန် ခုခံတိုက်ခိုက်ရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြန်လေသည်။ သို့ရာတွင်အကြောင်းမလှသဖြင့် အားမတန်မာန်လျှော့ကာ မဟာသမ္မတရာဇာသည် မြောက်ဦးမြို့မှ ဆုတ်ခွာလိုက်သည်။ ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆) ခု ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၇ ရက် စနေနေ့ (၁၇၈၄) ခု ဒီဇင်ဘာလတွင် မြောက်ဦးမြို့တော်ကျဆုံးလေသည်။ မဟာသမ္မတရာဇာသည်လည်း မိမိ အင်အားရှိရာ ရခိုင်ပြည်တောင်ပိုင်း သို့ ထွက်ခွာပြီးတောနက်တစ်နေရာ တွင် ခိုလှုံနေစဉ် ရခိုင်သစ္စာဖောက်များ၏ လမ်းပြမှုကြောင့် နောက်တလကျော်အကြာတွင် အဖမ်းခံရလေသည်။ ရခိုင်ပြည်သည်လည်း ထိးကျိုးစည်ပေါက် လူမျိုးခြားလက်အောက်သို့ ရောက်ခဲ့ရလေသည်။

အောင်နိုင်သူ ဗမာများ ၏ ရက်စက် ယုတ်မာ မှုများ

ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆)ခု ပြာသိုလပြည့်ကျော် (၇)ရက် စနေနေ့ ခေအဒီ(၁၇၈၄) ဒီဇင်ဘာလတွင် ရခိုင်တပြည်လုံးဗမာနယ်ချဲ့ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ရသည်။ ရခိုင်ပြည်ကို ကျူးကျော်အောင်နိုင်သော ဗမာပဒေသရာဇ် လက်ဝေခံများသည် ရခိုင်လူမျိုးတို့ကို မြေလှန်စနစ်ကျင့်သုံးပြီး သတ်ဖြတ်နည်းမျိုးစုံနှင့် သတ်ဖြတ်၊ ညှင်းပန်း နှိက်စက်ကြသည်။ နောင်တချိန်တွင် ပြန်လည် မတုန့်ပြန်နိုင်အောင် ဖော်ပြပါလုပ်ဆောင်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။

၁။ မဟာသမ္မတမင်းနှင့် မိဖုရား ၊သားတော် သမီးတော်များ ၊

၂။ မူးတော်မတ်တော် ပုရောဟိတ်ပညာရှိများ

၃။ ရဟန်းပညာရှိ လူပညာရှိများ

၄။ လက်မှုပညာသည်များ(ပန်းထိမ်၊ ပန်းရံ၊လက်သမား)

၅။ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်နှင့် အခြားရုပ်ထုများ

၆။ ဘုရင့်ဘဏ္ဍာတိုက်မှ အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ပတ္တမြားနှင့် နန်းစဉ်ရတနာများ

၇။ ဗေဒင်ကျမ်း ဆေးကျမ်း နက္ခကျမ်း စသည့် ပရပိုက်များ

၈။ ရခိုင်သမိုးစဉ်ကို ပြုစုထားသည် ပုရပိုက်များ

၉။ သံဃာရနာတင် ပိဋကတ်သုံးပုံ ပုရပိုက်များ

၁၀။ ရခိုင်နန်းတောင်မှ ကြေးပြားအမိုးများ

ngalone.wordpress.com

၁၁။ အလျားအတောင်(၂၀) လုံးပတ်(၆)တောင်ရှိ အမြောက်ကြီးများနှင့် အမြောက်(၂၀၀၀) စိန်ပြောင်းအလက်(၁၀၀၀၀)စသော သက်ရှိသက်မဲ့မြောက်များစွာတို့ ကိုဗမာပြည်သို့ ယူဆောင်သွားကြသည်။ ရခိုင်စာပေ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများ ကိုမြန်မာမှုပြုလုပ်ကြသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ ရခိုင်နန်းတော်ကို ရခိုင်လူမျိုးများတွေ့မြင့်နေရလျှင် ဇာတိသွေး ဇာတိမာန်တက်လာမည်ကို စိုးရိမ်၍ နန်းတော်တစ်ခုလုံးကို အစအနရှာမရအောင် မီးရှို့ ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်ကြသည်။ အခြားမိဖုရား အိမ်ရှေ့မင်း၊ မင်းသမီးများ၊ အိမ်တော် ၊ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ စေတီပုထိုးများ ၄င်းတို့ မသယ်ဆောင်နိုင်သော သက်ရှိသက်မဲ့ပစ္စည်း ဟူသမျှကို မီးရှို့ ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဗမာဘုရင်သီပေါ့မင်း၏ မန္တလေးနန်းတော်ကို အင်္ဂလိပ်က ရှေးလက်ရာမပျက် ထားရှိခဲ့သည်ကို ယနေ့တိုင်တွေ့မြင်နိုင်သည်။ သီပေါဘုရင်နှင့် မိဖုရားကိုလည်း ကွယ်လွန်သည် အထိကောင်းမွန်စွာ ထားရှိခဲ့သည်။ ထီးသုံးနန်းသုံး ပစ္စည်းအချို့ကိုလည်း လွတ်လပ်ရေး ရသည့် အခါပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ရခိုင်များအဖို့ တွင်ကား ရှေးလက်ရာ ထီးသုံးနန်းသုံးများကို အစအန ရှာမရခြင်း၊ မြန်မာမှုပြုလိုက်ခြင်းသည် ရခိုင်လူမျိုးများ၏ ခံစားချက်ကိုမည်သို့ ဖြေဖျောက်ပေးနိုင်ကြပါမည်နည်း။

မဟာမုနိ ရုပ်ရှင်တော်ကို ဗုဒ္ဓဘုရားသက်ရှိထင်ရှား ရှိစဉ်ကပင် ရခိုင်ဘုရင် မဟာစန္ဒသူရိယမင်း၏ တောင်းပန်လျှောက်ထားချက်အရ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင် ရှေ့မှောက်တွင်သွန်းလောင်းပြီး ရခိုင်ဘုရင် အဆက်ဆက် ကမ္ဘာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် ရခိုင်ပြည်သူများ အထွဋ်အမြတ်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဘုရားကို ရခိုင်သမိုင်းသုတေသီများက ဗမာများယူဆောင်၍ မရကြောင်း အခြားတစ်နေရာမှ သဏ္ဍာန်တူဘုရားတပါးကို ပင့်ဆောင်သွားကြကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရုပ်ရှင်တော်မဟာမုနိသည် သာသနာ(၅၀၀၀) ကာလပတ်လုံး ဓညဝတီ ရခိုင်ပြည်၌ ကိန်းဝပ်တော် မူလိမ့် မည်ဟူသော ရှင်တော် ဗုဒ္ဓ၏ ဗျာဒိတ်ခတ် မိန့်မွတ်တော် မူခဲ့သည်ကိုထောက်ထား၍ ရခိုင်သမိုင်းသုတေသီများ၏ အဆိုအမိန့် သည်သာပို၍ မှန်ကန်လိမ့်မည်သာဖြစ်သည်။ (သို့သော် လက်ရှိ မန္တလေးမြို့ မဟာမြတ်မုနိ ဘုရားသည်လည်း ရခိုင်ပြည်မှ အတင်း အဓမ္မခိုးယူ သွားသော ရခိုင်ဘုရားသာဖြစ်သည်)

မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်ကို ဖောင်တော်ဦးတွင်တင်ပြီး ရခိုင်လူမျိုးအားကောင်းမောင်းသန်များကို လှော်ခတ်စေ၍ တောင်ကုတ်သို့ရောက်အောင် သယ်ဆောင်ကြရသည်။ တောင်ကုတ်တွင် ရထားပြုလုပ်ပြီး ရထားပေါ်တင်၍ ရခိုင်လူမျိုးများ ကိုပင် ဆွဲငင်ယူစေသည်။ လမ်းခရီးတွင် ရခိုင်လူမျိုးများ ထွက်ပြေးကြရာ ရခိုင်လူမျိုးများသည် အစဉ်အလာ နားပေါက်ထားရှိကြသဖြင့် နားပေါက်များတွင် ကြိမ်လုံးငယ်သွင်းပြီး ဆွဲယူစေသည်။ တောင်ကုတ်တောင်ကြားလမ်းမှ ဆွဲယူကြပြီး ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းရှိ ဖောင်ပေါ်တွင်တင်၍ စစ်ကိုင်းဆိုက်ကမ်းထိအောင် ရခိုင်သုံ့ပန်းများ လှော်ခတ်ဆွဲငင်ကြရသည်။ စစ်ကိုင်း ဆိုက်ကမ်းသို့ ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၇)ခု တပို့တွဲ လဆုတ်(၁၂)ရက်နေ့ ရောက်ရှိသည်။ ဆိုက်ကမ်းမှ ယခုမဟာမုနိကိန်းဝပ်တော်မူရာသို့ ရောက်အောင် ရခိုင်များ ဆွဲယူကြရသည်။

ngalone.wordpress.com

ပါလာသော ရခိုင်သုံ့ပန်းများ အချို့ကိုလည်း မဟာမုနိဘုရားတွင် ဘုရားကျွန်အဖြစ် လှူဒါန်းခြင်းကို ခံကြရလေသည်။ ရခိုင်လူမျိုးများကို တိရိစ္ဆာန် ပမာ ပြုမူခြင်းသည် ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ ယနေ့တိုင်ခံစားကြရပေသည်။

ရခိုင်ပြည်ကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ပြီး မင်းကြီးမင်းခေါင်ကျော်ဆိုသူအား နောက်လိုက် နောက်ပါရဲမတ် (၁၀၀၀၀)နှင့် ရခိုင်ပြည်သူများကို ဖိနှိပ် ကျွန်ပြုရန် တာဝန်ပေးထားခဲ့သည်။ မင်းခေါင် ကျော်စွာသည် နာဇီဟစ်တလာထက်စောပြီး ဖက်ဆစ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဂျူးလူမျိုးများ ကဲ့သို့ ရခိုင်လူမျိုးများကို ကျူပင်ခုတ်ကျူငုတ်ကျန် သတ်ဖြတ်နည်းမျိုးစုံဖြင့် သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ကလေးငယ်များကို အပေါ်သို့မြောက်ပြီး ဓါးကစားသည်။ ဆုံတွင်ထည့်၍ ထုထောင်းသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမများအား ဝမ်းကို ဓါးနှင့်ထိုးခွဲသည် မြောက်မြားစွာသော ရခိုင်လူထုကို ကုန္တပနဒီ (ကုလားတန်)မြစ်ကမ်းတွင် ခြံစည်းရိုးခတ်စေပြီး ခြံထည့်တွင်လှောင်ထားသည်။ ဒီရေတက်လာလျှင် ခြံထည့်မှ ထွက်လာသူများကို ဓါးနှင့် လှံနှင့် ထိုးခုတ်ကြသည်။ မထွက်ရဲသူများရေနစ်သေဆုံးကြသည် ။ ရေနစ်မွန်းသောအခါလက်များသည် အပေါ်သို့ ထောင်ပြီးအော်ဟစ်ကြသည်။ ယနေ့ အထိ ၎င်းနေရာကို လက်ဖန်ပြ (လက်ပန်ပြား)ဟုခေါ်တွင်နေကြသည်။

ရခိုင်ဘုရင်နန်းတော်မှ ယူဆောင်ခဲ့သည် အမိုးကြေးဝါပြား မြောက်များစွာကို ကမ္ဘာတွင် တတိယအကြီးဆုံးခေါင်းလောင်းဟု ဝင့်ကြွားနေသည့် မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီးကို သွန်းလုပ်ခဲ့သည်။ ကြေးချိန် (၅၅၅၅၅၅) ပိသာရှိသည်။ ၎င်းခေါင်းလောင်းကို သွန်းလုပ်ရာတွင် ရခိုင်သူပန်းပညာရှိများကို ခိုင်းစေခဲ့သည်။ မင်းကွန်း စေတီတည်ရာတွင်လည်း ရခိုင်သုံ့ပန်း(၃၀၀၀) ကိုခိုင်းစေခဲ့သည်။ မိတ္ထီလာကန်ကို ဆည်ဖို့ တူးဖော်ရာတွင်လည်း ရခိုင်သုံ့ပန်းများစွာကို ခိုင်းစေခဲ့သည် ။ မသေရုံ အစားအစာကျွေးသဖြင့် ရောဂါဝင်ပြီး အများအပြားသေဆုံးကုန်ကြသည်။ သေဆုံးသော ရခိုင်အလောင်း များကို မိတ္ထီလာကန်ဘောင်ရိုးတွင် မြှုပ်နှံခဲ့သည်။ ရှည်လျားသော မိတ္ထီလာကန်ဘောင်ရိုးမှာ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများ၏ အရိုးစုများနှင့် ပြည့်နှက်နေခဲ့သည်။ ယိုးဒယားသို့ ကျူးကျော်ချီတက်ရာတွင်လည်း ရခိုင်သုံးပန်း (၆၀၀၀) အသုံးပြုခဲ့သည်။

ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် (၁၇၉၀-၁၇၉၇) အတွင်း မင်းကွန်းစေတီတည်စဉ်က ချွေးတပ်သား ရရှိရေးအတွက် ရခိုင် သစ္စာဖောက် ငသံဒေတို့က ဆောက်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ မင်းကွန်းစေတီကြီးသာ တည်ဆောက် ပြီးစီးခဲ့ပါလျှင် အမြင့်ပေ(၅၀၀) ကျော်ရှိပါလိမ့်မည်။ အပြီးတည်ပါက တိုင်းပြည်ပျက်မည်ဟု ထွက်ရှိသဖြင့် မပြီးမစီး တပိုင်းတစထားရှိခဲ့ရသော မင်းကွန်းစေတီသည် မန္တလေးမြို့ နှင့် အလှမ်းမကွာသော စစ်ကိုင်း မြို့နယ်တွင် တွေ့ မြင်နိုင်ပါသည် ။ထိုစေတီ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လွန်ခဲ့သော အနှစ်(၂၀၀) ကျော်က အတင်းအကျပ် အလုပ်ခိုင်းစေခြင်းခံရသော ရခိုင်တိုင်းရင်းသား များ၏ အရိုးများ သည် ယခုတိုင်ပြည်နှက်နေမည် ဖြစ်သည်။

ဗမာပဒေရာဇ် နယ်ချဲ့ တို့ ၏ ရက်စက်မှု အစွမ်းကုန်ပြုကျင့် ကြသည်မှာ မြောက်ဥ မြို့တော်အနီးရှိ အရိုးပုံတောင်ကြီးတွင် ရခိုင်သားတို့ ၏ အရိုးစု အရိုးဆွေးများကို ယနေတိုင် တွေ့ မြင်နေရသည်။

ngalone.wordpress.com

ထို့ကြောင့် အရိုးပုံတောင်ဟု ယခုတိုင်ခေါ်တွင်နေသည်။ ပုဏ္ဏား ကျွန်းမြို့နယ် ယိုးချောင်းရှိ သားပုံ ကျေးရွာမှာလည်း ရခိုင်တိုင်းရင်းသား များကို အစုလိုက်အပုံလိုက် သတ်ခဲ့ကြသဖြင့် သားပုံ ဟုခေါ်တွင်သည်။ ကာလ ရှည်လျားလာသဖြင့် သပုံ ဟု ခေါ်တွင်လေသည်။

ကျွန်ပြုခံ ရခိုင်နိုင်ငံ

ရခိုင်-ဗမာ စစ်ပွဲတွင် ပြည်သူ (၂၀၀၀၀) ခန့် နှင့် ရဲမက် (၃၀၀၀၀) ခန့် သေဆုံးခဲ့ကြရပြီး ၊ပြည်သူနစ်သောင်းနှင့် ရဲမက်(၂၀၀၀၀) ခန့် မသန်မစွမ်း ဒုက္ခိတ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ခိုင်ပြည်သူ တသိန်းကျော် အိုးမဲ့ အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ ရကြောင်း ပြည်သူလူထု တသိန်းကျော်မှာ အဖရခိုင်နိုင်ငံတော်ကို စွန့် ခွာပြီး ယခု ဘင်္ဂလားဒေ၍ ထဲ့သို့ ပြေးဝင်ခိုလှုံ ခဲ့ရကြောင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် ဖေါ်ပြထားသည်။

ဗမာနယ်ချဲ့ ပဒေသရာဇ် ကျူးကျော်ရေးသမားတို့၏ ရက်စက်ယုတ်မာ ခဲ့သည်ကို ရခိုင်သမိုင်း မှတ်တမ်းလင်္ကာကျမ်း တွင် ဤသို့ ဖော် ပြထားသည် ။

"ပုံဘိတောင်နယ်၊ ကောင်ပုတ်ဝယ်ကား၊ လူငယ်တသောင်း၊ လူကြီးပေါင်းမူ၊ ရှစ်သောင်းအစွန်း တသိန်းမှန်၏။ မယွန်းထိုခါ သေကုန်ပါ၏ ။ ဒွာရာသံတွဲ မြို့ ရမ်းဗြဲနှင့် မြစ်ထဲ့ ဝမျှောင် ၊ ကျွန်းမာန်အောင်၌ ဖမ်းနှောင်ကြိုးသွင်း ယူလေခြင်းကား သတင်းစကား နားသာကြား ၏။ သတ်ထား အကောင်ဖူးဖူးရောင်သား ၊ဖုတ်ပောင်နံစော်၊ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ် ၊ ကာကလင်းတ၊ သိန်းစွန်မှသည်၊ ခွေးကစလျှက် ၊ ကျားသစ် ဝက်များ၊ စားကြဖန်ဖန် ၊ ကိုက်ကြဟန်ကို အကျန်လူများ မြင်လေပြားမူ ဘုရားတရား၊ သံဃာအားကို ဝပ်တွားကော်ရော်၊ ပူဇော်ရေ ရွတ် ၊ နဖူးခတ်သည်၊ ရင်ဘက်လက်တင် ၊ ခတ်တီး.....တည်း" ။

ဤကဗျာလင်္ကာ အရ ဗမာ မျိုးယုတ်များသည် မြောက်ဦမြို့တော် တမြို့တည်းမှာ ပင် ရဟန်းရှင်လူ တသိန်းကျော်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုခေတ် မြောက်ဦ မြို့တော် ၏ လူနေ အိမ်ခြေ စာရင်းကို "ပန်းမဠူကြူကြူမွိုး အိမ်ခြေ စာရင်း ပီး" ဟုရခိုင်သမိုင်းသုတေသီတစ်ဦး ၏ မှတ်တမ်းအရ ပိဋကတ်သင်္ချာနည်းဖြင့် ပြောင်းပြန်ရေးချသော် (၅၁၁၈၅၅) အိမ်ခြေစာရင်းဖြစ်သည်။ တအိမ်လျှင် ပျမ်းမျှ လူဦးရေ ၅ ယောက် နှန်းသတ်မှတ်လျှင် မြောက်ဦ မြို့တော် လူဦးရေသည် (၂၅၅၉၂၇၅) ရှိပေသည်။ မြောက်ဦမြို့တော်တွင် ထင်ရှားသော ဘုန်းတောကြီးကျောင်း(၃၀)နှင့် ကျောင်းငယ်(၃၇၀၀) ကျော်ရှိကြောင်းကို လည် းဤမှတ်တမ်းတွင် ပြဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် မြောက်ဦ မြို့တော် တမြို့တည်းမှာ ပင် ရဟန်းရှင်လူ တသိန်းကျော် အသတ်ခံ ခဲ့ရကြောင်း မှတ်တမ်း တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။တဖန်ထိုလင်္ကာ တွင် ဒွာရာသံတွဲ မြို့ ရမ်းဗြဲနှင့် မြစ်ထဲ့ ဝမျှောင် ၊ ကျွန်းမာန်အောင်၌ ဖမ်းနှောင်ကြိုးသွင်း ယူလေခြင်းကား သတင်းစကား နားသာကြား ၏။ သတ်ထား အကောင်ဖူးဖူးရောင်သား " ဟု ဆိုထားပြန်ရာ ဒွာရာဝတီသံတွဲ ၊ ရမ္မာသတိ ရမ်းဗြဲ ကျွန်း ၊မြစ်ထဲ့ ဝမျှောင်နှင့် မေဃဝတိ မာန်အောင် ကျွန်းတို့ မှ လူအမြောက်အမြားကို ဖမ်းယူသွားကြောင်း ၊ ယင်းဒေသမှ လူအမြောက်အမြားကို လည်း သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင် း ထိုကဗျာ လင်္ကာ အရ သိသာနိုင်ပါသည်။ ထို့ ကြောင့် ရခိုင်သက္ကရာဇ် (၁၁၄၆) အေဒီ (၁၇၈၄)ခုနှစ်တွင် ဗမာ ကျူးကျော် သူတို့ က ရခိုင်နိုင်ငံ သားများကို အစုလိုက် အပုံလိုက် မြောက်မြားစွာ သတ်ဖြတ်မှု ကြီး ဖြစ်သည်ဟု ရခိုင် သုတေ သီများက မှတ်တမ်းတင်ထားကြသည်။

ngalone.wordpress.com

ဗမာ ပဒေသရာဇ် ဘုရင်မောင်ဝိုင်း ၏ ယုတ်မာမှု

ဗမာ ပဒေသရာဇ် ဘုရင် မောင်ဝိုင်းသည် သုံ့ပန်း အဖြစ် ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားသည့် ရခိုင်ဘုရင် မဟာသမ္မတမင်းကို ၄င်း၏ညီ ပခန်းမင်း၏ အိမ်၌ထားရှိလေသည်။ တနေ့ သောအခါ ရခိုင်ဘုရင်အား "ရခိုင်ပြည် တွင် ပိဋကတ်၊ဗေဒင် သိမြင်လိမ္မာ သောသူများ မရှိလေသလောဟု " ဗမာ ဘုရင်မောင်ဝိုင်းက မေးရာ ရခိုင်ဘုရင် မဟာသမ္မတမင်း က "အမရပူရ မင်းမှာ ပိဋကတ်၊ဗေဒင် သိမြင်လိမ္မာ သောသူများမရှိလေသောကြောင့် သူတပါးနိုင်ငံ ကိုကျူးကျော် နယ်ချဲ့ တိုက်ဖျက်လေသလောဟု ပြန်၍မေးတော်မူ၏ ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်း နတ်ဆိတ်နေသည်ဟု ရခိုင်သမိုင်းဆရာများ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကို တွေ့ ရှိရသည်။ နောင်လာနောင်လား ရိုင်သားများကို နှိုးဆော်ခဲ့သည့် အသံပင်ဖြစ်သည်။

ရခိုင်ဘုရင်မဟာသမ္မတမင်း၏ မိဖုရားမြသွန္တာသည် ရုပ်ရည်လှပတင့်တယ်သော့ ကြောင့် ဗမာဘုရင်မောင်ဝိုင်းသည် ငွေတစ်ထောင် တရားစရိတ်ပေးပြီး ကွာရှင်းစေပြီး သိမ်းပိုက်လေသည်။ မိဖုရား မြသွန္တာသည်လည်း ဗမာမောင်ဝိုင်း၏ မိဖုရားအဖြစ်ကို မခံယူပဲ မိမိကိုယ်ကို အဆုံးစီရင်သည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။ မိဖုရား မြသွန္တာသည် ရခိုင်အမျိုးဂုဏ်သိက္ခာအား နောက်ဆုံးအချိန်ထိ စောင့် ထိန်းသွား သည်ကို ရခိုင်ပြည်သားများ အဖို့ စံထားရမည့် အချက်ဖြစ်ပေသည်။ အကျဉ်စံ သုံ့ပန်း မဟာ သမ္မတမင်းသည်လည်း စိတ်ဆင်းရဲ ကိုယ်ဆင်းရဲ ခြင်းကြီးစွာ ဖြင့် အမရပူရရောက်ပြီး (၂)နှစ်တွင်နတ်ရွာ စံလေသည်။ မဟာသမ္မတမင်းနတ်ရွာစံသည်နှင့် ရခိုင်ပြည်တွင် ရခိုင်မင်းဆက် နိဂုံးချုပ်လေတော့သည်။

အမျိုးသားသစ္စာဖေါက် သံဒေ ဆိုသူနှင့် အပေါင်းပါ တစ်စုကြောင့် ရခိုင်နိုင်ငံ နှင့် ရခိုင်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများသည် လူမျိုးခြား ဗမာနယ်ချဲ့ တို့ လက်အောက်ကျရောက်ခဲ့ ရသည်။ တဖန် အင်္ဂလိပ်၊ ဖဆပလ၊မဆလ၊နဝတ တို့ လက်အောက် ကျရောက်ခဲ့ရာ အနှစ်(၂၂၇) နှစ် နီးပါးကျွန်သက် ရှည်လာပြီဖြစ်သည်။ နောင်ကို မည်သည့် အတိုင်းအတာ ကာလထိ ကျွန်သက် ဆိုး ရှည်ကြာနေမည်ကို မသိနိုင်သေးပေ။ အဆုံးအဖြတ် ပေးနိုင် ရန်မှာ ရခိုင် လူမျိုးများ စုစည်းညီညွတ်မှု အား အပေါ်တွင် သာအဆုံးအဖြတ်ပေးမည်သာ ဖြစ်သည်။

ကိုးကားချက်-

(၁) ရခိုင်နိုင်ငံ သမိုင်းသစ် ပိုးလှအောင်

(၂) ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ရမ်းပြဲတောင်ကျောင်း ဆရာတော်

(၃) ဓညဝတီ ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ပဲခူးမင်းကျောင်း ဆရာတော်

(၄) ဂ္ဂစ္စပနဒီ နှင့် သူ့ကျွန်မခံ သမိုင်းပေးတာဝန် တက္ကသိုလ်ကျော်လင်းခိုင် (လက်နှိပ်စက်မူ)

(၅) ဗုဒ္ဓဂေါတမ နှင့် စန္ဒသူရိယ ဘုရင် ဦးလှထွန်းဖြူ

ngalone.wordpress.com